

EXPOSITIE Floris Verster met hedendaagse kunstenaars

Van verwelkt stilleven tot levend groen

De Leidse kunstenaar Floris Verster (1861-1927) schilderde vooral stillevens van bloemen. Nieuw voor zijn tijd was dat hij er niet voor terugdeinsde om ook het verval van de bloemen te laten zien. Museum De Lakenhal deinst er in de expositie 'Thuis in het groen' niet voor terug om zijn stillevens te combineren met moderne kunst en zelfs met levend groen.

Theo de With
theo.dewith@mediahuis.nl

Leiden ■ Het valt meteen op bij de ingang van het museum aan de Oude Singel. Op het voorplein staan normaal gesproken alleen terrastafels en -stoelen, behorend bij Café Laken. Nu staan er opeens bakken met bloeiende planten. Het is het eerste kunstwerk van de expositie 'Floris Verster, thuis in het groen'. De Leidse kunstenaar Annelies Dijkman is de bedenker ervan. „Een tentoonstelling over groen kan toch eigenlijk niet zonder levend groen”, zegt zij. Het is een mooie opmaat naar de expositie over Floris Verster in de twee nieuwe zalen van De Lakenhal.

Vogelgeluiden

Wie de eerste zaal betreedt, wordt opnieuw geconfronteerd met een kunstwerk van Annelies Dijkman. Er klinken vrolijke vogelgeluiden door de zaal. Deze *soundscape* maakte zij al in 1998 in opdracht van De Lakenhal. „Een aantal kunstenaars was gevraagd een werk te maken voor in het trappenhuis”, herinnert zij zich. „Ik was onder de indruk van die fantastische lichtkoepel. Die deed me denken aan een vogelkooi. Daardoor kwam ik op die vogelgeluiden. Bovendien vond ik het zonde

Een tuinkas met attributen uit het toenmalige atelier van Floris Verster.

Tentoonstelling

De expositie 'Floris Verster, thuis in het groen' is te zien van 12 april tot en met 24 augustus in Museum De Lakenhal, Oude Singel 32, Leiden. Alle informatie over lezingen, wandelroutes en andere activiteiten is te vinden op www.lakenhal.nl/verster.

om iets aan de muren te hangen. Het werk is daarna opgenomen in de collectie van het museum en komt nu blijkbaar weer goed van pas.”

„Dat klopt”, zegt Renée Volkers, die als conservator moderne kunst de expositie over Floris Verster heeft samengesteld. „Door het getijl van de vogels kom je gelijk in de juiste stemming. Hoewel je in het museum bent, waan je je toch even in de natuur.”

Dat beeld wordt nog eens versterkt door twee tuinkassen die in de museumzaal zijn neergezet. Buiten is voor even naar binnengehaald. En dat allemaal ter ere van Floris Verster.

De in Leiden geboren Verster schilderde in zijn leven vooral bloemstilleven, maar deed dat op een andere manier dan zijn voor-

Twee monumentale bloemstilleven van Floris Verster met op de achtergrond nog zichtbaar het werk van Seet van Hout.

gangers. Zij kozen vaak voor exotische bloemen, die op het hoogtepunt van hun bloei werden vastgelegd. Verster zoekt het juist dicht bij huis. Hij schilderde inheemse planten ('onkruid' in de ogen van sommige critici) en schuwde ook niet om het verval en rottingsproces af te beelden.

Landgoed

Verster haalde de planten vaak uit zijn eigen tuin. Met zijn vrouw Jenny Kamerlingh Onnes woonde hij op landgoed Groenord aan de rand van Haarlemmer Trekvaart. Daar had hij maar liefst zes hectare grond tot zijn beschikking met twee enorme vijvers, een kas en een moestuin. „Maar zijn vrouw Jenny was vooral de tuinierster”, weet Renée Volkers. „Floris zat liever in zijn atelier te schilderen.”

Hij moet enorm productief zijn geweest, want alleen al De Lakenhal heeft 120 kunstwerken van hem in de collectie. Volkers: „Blijkbaar verkocht hij goed. Zijn werk is in veel particuliere collecties terechtgekomen. Soms wordt het nu weer geschonken aan stedelijke musea, want er zijn best veel Versters in omloop. In 2023 hebben wij nog een fraai stilleven van anemonen geschonken gekregen van het Leidse echtpaar Sloos.”

Gigantisch

Uit die enorme hoeveelheid heeft de conservator een keuze gemaakt, die vanaf zaterdag aan het publiek wordt getoond. Blikvanger zijn vijf gigantische bloemstilleven. „Hiermee brak hij door”, vertelt Renée Volkers, terwijl ze blijft staan bij een stilleven van 1.62 meter hoog

en 1 meter breed. „Het dateert van 1888. In die tijd deelde hij een atelier met zijn latere zwager Menso Kamerlingh Onnes. Waarschijnlijk heeft hij Verster ertoe aangezet om op dit formaat te gaan schilderen. Het getuigt absoluut van lef. Niet iedereen was er destijds van gecharmeerd. Kijk bijvoorbeeld naar die rottende, bruine bladeren. Je ruikt bijna de geur van dat vieze water in de vaas.”

In een periode van vijf jaar schildert Verster zes van zulke monumentale werken. De Lakenhal kan er vijf tonen. „De zesde is in bezit van Kunstmuseum Den Haag en moet eerst gerestaureerd worden voordat die weer toonbaar is. Gelukkig hebben we wel kunnen lenen van het Groninger Museum, het Singer Museum in Laren en het Stedelijk Museum in Amsterdam.”

Vaste waarde

Omdat Floris Verster een vaste waarde in de Leidse kunstgeschiedenis is, heeft De Lakenhal in het verleden al meerdere keren een tentoonstelling aan hem gewijd. Daarom is er nu voor gekozen om het werk van Verster te verbinden aan de actualiteit. „Sinds corona is tuinieren weer helemaal hip. Je ziet overal in de stad tuintjes opduiken. Ook is er weer meer waardering voor wilde en inheemse planten”, zegt Nicole Roepers, conservator actuele kunst van De Lakenhal.

Zij ging daarom op zoek naar drie hedendaagse kunstenaars, die zich ook laten inspireren door de natuur en net als Floris Verster het experiment niet schuwen. Dit drietal heeft ook een plek gekregen in De Lakenhal. Het gaat om Seet

van Hout, Esther Hoogendijk en de al genoemde Annelies Dijkman.

Seet van Hout toont een aantal grote doeken, waarop ze tekeningen in de geest van Floris Verster heeft gemaakt. Vervolgens heeft ze die vol met kleine gaatjes geprikt. Daarna heeft ze er met verdunde olieverf op getekend. Deze drie doeken - twee in het rood en één in het groen - hangen voor het halfronde raam van het museum, dat uitkijkt op de Lammermarkt.

Esther Hoogendijk maakt scul-

turen van materialen als gips, klei of papier. Daar voegt ze zaden of kiemen aan toe, waardoor er spruiten uit beginnen te groeien. Na de groei en de bloei volgt onherroepelijk ook het verval van haar levende sculpturen. Daarmee raakt ze ook aan het werk van Verster.

Geurplanten

Annelies Dijkman, die naast kunstenaar ook hovenier is, legde een tuin aan op het voorplein. Ze heeft gekozen voor bloeiende planten,

zodat hier op een gegeven moment ook het verval intreedt. „De hele cyclus van groei, bloei en verval moet te zien zijn. De narcissen zijn bijvoorbeeld al aan het verdrogen”, zegt ze. Een ander criterium was dat de planten biologisch zijn en moeten ruiken. „Geur vind ik heel belangrijk. De reuk is een zintuig dat in een museum zelden wordt aangesproken. Daarom vind ik het leuk om dat juist wel te doen. Inderdaad, net als het gehoor met de vogelgeluiden.”

Annelies Dijkman maakt een bloementuin in bakken op het voorplein van Museum De Lakenhal.